

**T.C.  
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

## **HASTA VE YAŞLI HİZMETLERİ**

## **MESLEKİ ETİK VE MESLEKİ DEĞERLERİ**

**Ankara, 2016**

- Bu modül, Mesleki ve Teknik Eğitim okul / kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
- Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
- **PARA İLE SATILMAZ.**

# İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR .....	ii
GİRİŞ .....	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1 .....	3
1. MESLEKLER ARASI İŞBİRLİĞİ VE EKİP ÇALIMASI.....	3
1.1. Meslekler Arası Etik İlkeler.....	3
1.2. Meslekler Arası İşbirliğinin Mesleğe Katkıları .....	3
1.3. Ekip Çalışmasının Önemi ve Özellikleri.....	4
1.4. Ekip Çalışmasının Mesleğe Sağladığı Yararlar .....	5
1.5. Ekip Çalışması İçin Gerekli Koşullar .....	5
1.6. Sağlık Ekibinin Amacı ve Özellikleri .....	6
UYGULAMA FAALİYETİ .....	8
ÖLÇME DEĞERLENDİRME.....	9
ÖĞRENME FAALİYETİ-2 .....	10
2. MESLEKİ ETİK .....	10
2.1. Sağlık Ekibi Üyelerinin Görev Yetki ve Sorumlulukları .....	10
2.2. Mesleğin Tanımı .....	11
2.3. Mesleğin Görev ve Yetki Alanları .....	11
2.4. Hasta ve Yaşlı Bakım Etiği.....	12
2.4.1. Bakım Elemanı ve Hasta/Yaşlı İlişkisinde Dikkat Edilmesi Gerekenler.....	13
2.4.2. Yaşlı ve Hasta Bakım Elemanından Beklenen Davranışlar .....	14
UYGULAMA FAALİYETİ .....	16
ÖLÇME DEĞERLENDİRME.....	17
MODÜL DEĞERLENDİRME .....	18
CEVAP ANAHTARLARI .....	19
KAYNAKÇA .....	20

# AÇIKLAMALAR

<b>ALAN</b>	<b>Hasta ve Yaşlı Hizmetleri</b>
<b>DAL</b>	<b>Alan Ortak</b>
<b>MODÜLÜN ADI</b>	<b>Mesleki Etik ve Mesleki Değerler</b>
<b>MODÜLÜN SÜRESİ</b>	40/36
<b>MODÜLÜN AMACI</b>	Öğrenciye meslekler arası işbirliği ve ekip çalışmasının önemi, sağlık ekibi üyelerinin görev yetki ve sorumlulukları, mesleğin sorumlulukları ile ilgili bilgi ve becerileri kazandırmaktır.
<b>MODÜLÜN ÖĞRENME KAZANIMLARI</b>	<ol style="list-style-type: none"><li>1. Meslekler arası işbirliği ve ekip çalışmasının önemini açıklayabileceksiniz.</li><li>2. Ekip çalışmasının mesleğe sağladığı yararları sıralayabileceksiniz.</li><li>3. Sağlık ekibi üyelerinin görev yetki ve sorumluluklarını ayırt edebileceksiniz.</li></ol>
<b>EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI</b>	<b>Ortam:</b> Okul ve hastane ortamı <b>Donanım:</b> Afiş, resim, CD, DVD, bilgisayar, projeksiyon cihazı, etkileşimli tahta vb.
<b>ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME</b>	Modül içinde yer alan her öğrenme faaliyetinden sonra verilen ölçme araçları ile kendinizi değerlendireceksiniz.

# GİRİŞ

## Sevgili Öğrenci,

Bu modülde meslek hayatınızda karşılaşılabileceğiniz etik sorunlar karşısında mantıklı, nesnel ve doğru karar verebilmeniz için gerekli bilgileri bulacaksınız. Ekip çalışmasında iyi ya da kötü, doğru ya da yanlış olarak adlandırdığımız değer yargılarını öğreneceksiniz. Hastaların bakım gereksinimini karşılarken zaman içinde profesyonelce davranmaya başlayacaksınız. Onun için de milliyet, din, dil, ırk, renk, yaş, cinsiyet, siyasal ve sosyal durum ayrımı yapmamanız gerekir. Böylece mesleğinizin toplumdaki saygınlığını korumuş olacaksınız.

Mesleğin sorumluluk ve yükümlülüklerini önemini gözeterek meslek seçmede kriterlerin önemini benimsediğimizde hastalara hizmet kalitesini artıracaktır.

Sizin bu tutumunuz, hasta ya da bireyle gereksinimlerini ve isteklerini belirlemek hastanın değerlerine, yaşam biçimine ya da davranış biçimine en uygun seçimi yapmasında yardımcı olacaktır.



# ÖĞRENME FAALİYETİ-1

## ÖĞRENME KAZANIMI

Meslekler arası işbirliği ve ekip çalışmasının önemini açıklayabilecek ve ekip çalışmasının mesleğe sağladığı yararları sıralayabileceksiniz.

## ARAŞTIRMA

- Değişik meslek gruplarının mesleğinizle ilişkisini araştırınız elde ettiğiniz sonuçları sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Ekip çalışmasının önemini konusunda meslek mensuplarından bilgi alınız elde ettiğiniz bilgileri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

## 1. MESLEKLER ARASI İŞBİRLİĞİ VE EKİP ÇALIMASI

Bir uğraşın meslek sayılabilmesi, belirli kriterlere sahip olmasını gerektirir. Bu kriterlerin en temel olanı verilen hizmetin insanlık için vazgeçilmez olması ve toplumun refahını sağlamasıdır.

### 1.1. Meslekler Arası Etik İlkeler

Her meslek grubunun kendine özel etik kurallara uyması gerektiği kadar meslekler arası etik ilkelerine de uyulması gerekir.

- Meslekler arası etik ilkeler şunlardır:
  - Meslekler birbirine saygı göstermeli,
  - Meslekler birbirlerine zarar vermemeli,
  - Meslekler birbirleri ile dayanışma içinde olmalı,
  - Meslekler birbirleriyle işbirliği içinde olmalı,
  - Her meslek hangi değerler üzerinde fonksiyon gördüğü konusunda diğer meslek gruplarını ve toplumu bilgilendirmelidir.

### 1.2. Meslekler Arası İşbirliğinin Mesleğe Katkıları

Meslekler arası işbirliği karşılıklı olarak meslek gruplarına katkı sağlar.

- Meslekler arası işbirliğinin mesleğe sağladıkları katkılar şunlardır:

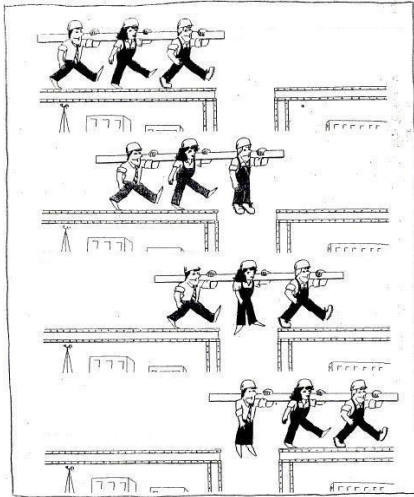
- Mesleklerin gelişimini sağlar bu sayede yatırım ve ekonomiye katkı sağlanmış olur.
- Meslek mensuplarının hem kişisel hem de profesyonel gelişimine katkı sağlar.
- İleride işgücüne katılacak bireylerin, çağın ve mesleğin gereklerine göre yetiştirilmesini sağlar.

### 1.3. Ekip Çalışmasının Önemi ve Özellikleri

Ekip; bir amaca ulaşmak için aktiviteleri birbirini etkileyen ve birbirine bağımlı olan iki veya daha fazla kişiden oluşan çalışma grubudur. Ekipte “ben” kavramı yerine “biz” kavramının gelişmiş olması ve mesleki olarak “olgunlaşmış” bireylerin aynı amaca yönelmeleri, etkin ekip çalışmasının temelini oluşturur.

Bir ekip tesadüfen ya da zorunlu olarak bir araya gelmiş meslek üyelerinden oluşmaz. Ekip tamamen bilgi, beceri, deneyim ve uzmanlıklarıyla katkıda bulunabilecek bilinçli kişilerden oluşur. Bu özelliklere sahip kişilerden oluşan bir ekip sorunun tanımlanması, veri toplanması, sorunun değerlendirilmesi, amaçların belirlenmesi, sonuçların öngörülmesi ve sorunun çözümü gibi düşünce sistemi üzerine kurulmuştur. Sonuçtan ekibin sorumlu olabilmesi için tüm faaliyetler birbiriyle bütünleşmiş olmalıdır.

- Ekip çalışması;
  - Değişik araçların kullanımında deneyimli,
  - Ortak sorunlar çerçevesinde işbölümü yapmış,
  - Her üyesi kendi bilgi ve becerisini bağımsızca kullanabilen,
  - Birbirleri ile sürekli iletişim hâlinde,
  - Konularını diğer ekip üyelerinin görevlerinden doğan kısıtlamaları göz önüne alarak inceleyen ve ortaya çıkan sonuca ekip ruhu ile yaklaşan insan topluluğudur diye tanımlayabiliriz.



Şekil 1.1: Ekip çalışması



- **Ekip çalışmasının önemi;**
  - Ekip üyelerinin bilgi ve becerilerinden en iyi şekilde yararlanmayı sağlar,
  - Sağlık çalışanları arasında haberleşme ve koordinasyon sağlar,
  - Bilgi ve becerilerin birleşmesiyle sorun çözümünde kolaylık sağlar,
  - Üyeler arasında birlik ve beraberlik sağlar,
  - Sorumluluk duygusunun geliştirmesini sağlar,
  - Bilimsel gelişme ve denetleme fırsatı sağlar.

#### 1.4. Ekip Çalışmasının Mesleğe Sağladığı Yararlar

- Sağlık alanında ekip çalışmasının mesleğe sağladığı yararlar şunlardır;
  - Sağlık personelinin iş memnuniyetini artırır,
  - Hasta bakım kalitesini artırır,
  - Hasta memnuniyetini artırır,
  - Hasta bakımındaki maliyeti düşürür,
  - Ekip üyelerinin karar alma ve sorumlulukları paylaşma özelliklerini geliştirir,
  - Personel gelişimini ve iletişimi artırır,
  - Daha iyi bir çalışma ortamı oluşturur,
  - Gerekli araç gerecin kullanımını ve eksikliklerin saptanmasını sağlar,
  - Deneyimlerin paylaşılmasını sağlar,
  - Kişiler arası problemlerin tartışılarak çözümlenmesini sağlar.

#### 1.5. Ekip Çalışması İçin Gerekli Koşullar

Etkili bir ekip çalışması uygulayabilmek için bir takım koşulların yerine getirilmesi gerekir. Bu koşullar iki ana başlıkta ele alınabilir. Bunlar;

- **Bireysel koşullar**
  - **Meslek öncesi eğitim:** Ekip çalışmasının uygulanabilmesi, ekip üyelerinin mesleğe girişi için gerekli temel yeterliliklere ve alanıyla ilgili konularda yeterli bilgiye sahip olması gerekir.
  - **Eğitim sonrası kendini geliştirme:** Sağlık alanındaki gelişmelerin yakından takip edilmesi gereklidir.
  - **Mesleki değer ve normların geliştirilmesi:** Sağlık profesyonellerinin meslek değer ve normlarını, diğer mesleklerin özelliklerini de dikkate alarak geliştirmesi ve benimsemesi gereklidir.
  - **Ekip çalışmasına yatkınlık:** Sağlık profesyonellerinin, ekip yaklaşımının kendileri, çalıştıkları kurum ve hizmet ettikleri toplum yönünden sağlayacağı yararları kavramaları gerekir. Ekip üyelerinin iletişim becerilerinin gelişmiş olması da gereklidir.
  - **Tartışmaya, eleştiriye açık olma:** Ekip yaklaşımı, tartışmalara odaklanır, tüm fikirlere önem verir ve ortak karar vermeye ilke edinir.

➤ **Yönetmel koşullar**

- **Demokratik yönetim anlayışı:** Demokratik yönetim, iş görenlerin düşüncelerine önem veren, onları karar süreçlerine ortak eden insana saygılı bir yönetim yaklaşımıdır. Ekip yaklaşımı, demokratik yönetim anlayışına sahip olan örgütlerde uygulanabilir.
- **Yetki ve sorumlulukların tanımlanması:** Ekip üyelerinin tıbbi bakım süreci içindeki, görev çakışmaları ve çatışmaları önleyebilmek için yetki ve sorumluluklarının tanımlanması gereklidir.
- **Yetkilendirme:** Ekip üyelerine karar verme ve uygulama yönünde yeterince yetki verilerek özerklik kazanmaları sağlanmalıdır.
- **Kişilerin kendi kendini geliştirmeleri için ortam sağlanması:** Yönetimin, kişilerin kendi kendilerini geliştirebilecekleri, ekip çalışmasının etkinliğini arttıracak koşulları sağlaması gereklidir.

Ekip çalışmasındaki en önemli koşul, üst yönetimin ekip yaklaşımının temel ilkelerini kavraması, benimsemesi ve desteklemesidir. Yönetimin ilgi ve desteği olmadan ekip yaklaşımını uygulamak mümkün olmamaktadır.

## 1.6. Sağlık Ekibinin Amacı ve Özellikleri

Dünya Sağlık Örgütü, (WHO) sağlık sisteminin gelişmesi için sağlık sektörünün uyum içinde olmasını öngörmekte ve değişik alanlardaki sağlık personelinin, iş bölümü ve iş birliği içinde olmasını gerektiğini vurgulamaktadır. Alma-Ata Bildirgesinin 9. Maddesinde de etkin bir sağlık hizmeti sunmanın önemli öğelerinden birinin "ekip çalışması" olduğu vurgulanmıştır.

**Sağlık ekibi;** sağlık kurumlarında, ortak amaçları hasta bireye kapsamlı ve kaliteli sağlık bakımının verilmesi için değişik sağlık mesleklerinden üyelerin bir araya geldikleri, bilgi ve deneyimlerin paylaşıldığı, ortak kararların alındığı ve her birinin kendi görevlerinin yerine getirildiği bir birliktir.

Sağlık ekibi, hekim, hemşire, diyetisyen, fizyoterapist, psikolog, sosyal hizmet uzmanı, acil tıp teknisyeni, anestezi teknisyeni ve diğer sağlık personellerinden oluşur. İdeal bir sağlık ekibi, hasta ve ailesi ile olan ilişkilerinde ortak amaçlar hedeflemiş ve bir bakım planı geliştirmiştir. Bu planın gerçekleşmesi için her bir meslek üyesi kendi üzerine düşen fakat birbirini tamamlayan hizmeti vermektedir. Bu plan ekip üyelerinin birbirlerinin hizmetlerini destekler ve üst düzeye çıkarmalarını sağlar. Bu bağlamda sağlığın değerlendirilmesi ortak bir iş hâline dönüşür ve birey için amaçlanan bakım hedefleri gerçekleştirilmiş olur.

Ekip çalışması, sağlık meslek üyeleri arasında hizmetlerdeki eksikleri ve tekrarları ortadan kaldırmak için işbirliği yapmayı gerektirir. Ekip çalışması ile hasta sorunlarının çözümü için tüm yeteneklerin dağılımı en iyi şekilde yapılmalıdır.

Sağlık ekibindeki her bir meslek üyesinin kendine özgü fakat birbirini tamamlayıcı hizmet vermesi beklenir. Ekip çalışması, tıbbi bakım sürecinin kaliteli olmasında büyük bir etkiye sahiptir.

**Sağlık ekibinin amacı;** ihtiyacı olanlara en iyi bakımın verilmesinde, her düzeyden sağlık bakım elemanının kapasitesinden sonuna kadar yararlanmaktır.

- Sağlık ekibi amacını aşağıdaki hedefleri aracılığıyla gerçekleştirir;
  - Hastayı ve ailesini ekibin merkezine alma,
  - İhtiyacı olanlara en iyi bakımı verme,
  - Ekibin her üyesine gördüğü eğitime uygun görev verme,
  - Ekip çalışması ile ilgili konferans, bilgi ve deneyimleri paylaşmaktır.

## UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki işlem basamaklarını tamamlayarak meslekler arası etik ilkeleri kavrayınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Meslekler arası işbirliğinin mesleğe katkıları ile ilgili sunu hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"><li>➤ Meslekler arası işbirliğinin mesleğe katkılarını farklı kaynaklardan araştırabilirsiniz.</li><li>➤ Modülün ilgili bölümünü tekrar edebilirsiniz.</li><li>➤ Hastaneleri ziyaret ederek meslekler arası işbirliğini gözlemleyebilirsiniz.</li></ul>
➤ Ekip çalışması için gerekli bireysel ve yönetsel koşullarla ilgili sunu hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"><li>➤ Ekip çalışması için gerekli bireysel koşulları farklı kaynaklardan araştırabilirsiniz.</li><li>➤ Ekip çalışması için gerekli yönetsel koşulları farklı kaynaklardan araştırabilirsiniz.</li><li>➤ Hastaneleri ziyaret ederek ekip çalışması için gerekli bireysel ve yönetsel koşulları gözlemleyiniz.</li></ul>
➤ Ekip çalışmasının mesleğe sağladığı yararlar ile ilgili sunu hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"><li>➤ Ekip çalışmasının önemi ve özelliklerini farklı kaynaklardan araştırabilirsiniz.</li><li>➤ Modülün ilgili bölümünü tekrar edebilirsiniz.</li><li>➤ Hastaneleri ziyaret ederek sağlık alanında ekip çalışmasının mesleğe faydalarını gözlemleyebilirsiniz.</li></ul>

## ÖLÇME DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi meslekler arası etik ilkelerinden değildir?  
A) Mesleklerin birbirinden saygı görmesi  
B) Mesleklerin birbirlerine zarar vermemeli  
C) Mesleklerin birbirleri ile dayanışma içinde olmalı  
D) Mesleklerin birbirleriyle işbirliği içinde olmalı  
E) Her meslek grubu birbiri ile ilişki kurmak zorundadır
2. Aşağıdakilerden hangisi sağlık alanında ekip çalışmasının faydalarından değildir?  
A) Sağlık personelinin iş memnuniyetini artırır  
B) Hasta bakım kalitesini artırır  
C) Hasta memnuniyetini artırır  
D) Ekip üyelerine daha fazla yetki sağlar  
E) Hasta bakımındaki maliyeti düşürür
3. Aşağıdakilerden hangisi sağlık ekibinin amacıdır?  
A) Hastayı ve ailesini ekibin merkezine alma  
B) İhtiyacı olanlara en iyi bakımı verme  
C) Ekibin her üyesine gördüğü eğitime uygun görev verme  
D) İhtiyacı olanlara en iyi bakım verilmesinde, her düzeyden sağlık bakım elemanının kapasitesinden yararlanmak  
E) Ekip çalışması ile ilgili bilgi ve deneyimleri paylaşma
4. Aşağıdakilerden hangisi ekip çalışması için yönetsel koşuldur?  
A) Meslek öncesi eğitim  
B) Eğitim sonrası kendini geliştirme  
C) Yetkilendirme  
D) Tartışmaya, eleştiriye açık olma  
E) Ekip çalışmasına yatkınlık
5. Aşağıdakilerden hangisi ekip çalışması için bireysel koşuldur?  
A) Tartışmaya, eleştiriye açık olma  
B) Yetki ve sorumlulukların tanımlanması  
C) Kişilerin kendi kendini geliştirmeleri için ortam sağlanması  
D) Yetkilendirme  
E) Hepsi

## DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

# ÖĞRENME FAALİYETİ-2

## ÖĞRENME KAZANIMI

Sağlık ekibi üyelerinin görev yetki ve sorumluluklarını ayırt edebileceksiniz.

## ARAŞTIRMA

- Mesleğin tanımı ve kriterlerini araştırarak rapor hâline getiriniz, sınıfta arkadaşlarınızı bilgilendiriniz.
- Sağlık ekibi üyelerinin görev yetki ve sorumluluklarını araştırarak rapor hâline getiriniz ve sınıfta arkadaşlarınıza açıklayınız.

## 2. MESLEKİ ETİK

### 2.1. Sağlık Ekibi Üyelerinin Görev Yetki ve Sorumlulukları

Sağlık ekibi üyelerinin görev yetki ve sorumlulukları Sağlık Bakanlığı tarafından her meslek için ayrı ayrı tanımlanmış olmakla birlikte sağlık ekibi üyelerinin ortak görev yetki ve sorumlulukları şunlardır:

- Halk sağlığının korunması ve geliştirilmesi, hastalık risklerinin azaltılması ve önlenmesi,
- Teşhis, tedavi ve rehabilite edici sağlık hizmetlerinin yürütülmesi,
- Uluslararası öneme haiz halk sağlığı risklerinin ülkeye girmesinin önlenmesi,
- Sağlık eğitimi ve araştırma faaliyetlerinin geliştirilmesi,
- Sağlık hizmetlerinde kullanılan ilaçlar, özel ürünler, ulusal ve uluslararası kontrole tâbi maddeler, ilaç üretiminde kullanılan etken ve yardımcı maddeler, kozmetikler ve tıbbî cihazların güvenli ve kaliteli bir şekilde piyasada bulunması, halka ulaştırılması ve fiyatlarının belirlenmesi,
- İnsan gücünde ve maddî kaynaklarda tasarruf sağlamak ve verimi artırmak, sağlıklı insan gücünün ülke sathında dengeli dağılımını sağlamak ve bütün paydaşlar arasında işbirliğini gerçekleştirmek suretiyle yurt sathında eşit, kaliteli ve verimli hizmet sunumunun sağlanması,
- Kamu ve özel hukuk tüzel kişileri ile gerçek kişiler tarafından açılacak sağlık kuruluşlarının ülke sathında planlanması ve yaygınlaştırılması,
- Strateji ve hedefleri belirler, planlama, düzenleme ve koordinasyonun sağlanması,
- Uluslararası ve sektörler arası işbirliği yapılması,
- Rehberlik, izleme, değerlendirme, teşvik, yönlendirme ve denetleme yapar, müeyyide uygulaması,

- Acil durum ve afet hâllerinde sağlık hizmetlerinin planlanması ve yürütülmesi,
- Bölgesel farklılıkları gidermeye ve herkesin sağlık hizmetine erişimini sağlamaya yönelik tedbirlerin alınması.
- İlgili kurum ve kuruluşların insan sağlığını doğrudan ve dolaylı olarak etkileyen faktörler ve sosyal belirleyicilerle ilgili uygulamalarına ve düzenlemelerine yön verilmesi, bunu teminen gerekli bildirimlerin yapılması hususunda görüş bildirir ve müeyyide uygular.
- Görevin ve hizmetin gerektirdiği her türlü tedbiri alır.

## 2.2. Mesleğin Tanımı

Yaşlı ve hasta bakım hizmetleri elemanı: Bilim ve teknolojinin tüm verilerinden yararlanarak, evde ve kurumlarda kendi sorumluluklarının bilinci altında; yaşlı ve hasta kişilerin bakım ve danışmanlığı, vücut temizliği, beslenmeleri, sağlık personeli tarafından tespit edilen nefes, hareket, tedavi çalışmalarında yardımcı olan, sağlık personeli tarafından önerilen ilaçların kullanımını takip eden, alanıyla ilgili araç ve gereçleri yerinde ve zamanında kullanabilen görevlidir.

- **Mesleğin amaçları:**
  - Temel sağlık kurallarını yaşamda kullanmak ve kullanılmasını sağlamak,
  - Hasta ve yaşlının sağlığını koruyucu, hastalıkları önleyici tedbirler almak,
  - Hasta ve yaşlının bakımını planlamak yönetmek ve koordine etmekte yardımcı olmak,
  - Hasta ve yaşlının ihtiyaçlarını anlamak ve gerekli bakımının verilmesinde yardımcı olmak,
  - Hasta ve yaşlının güvenliğini sağlamak,
  - Hasta ve yaşlının diğer personel arasında köprü görevi yapmak,
  - Yeni tedavi ve gelişimlerden haberdar olup, gerektiği zamanlarda kullanmak,
  - Diğer bakım personeli ile işbirliği içinde olmak,
  - Gizliliğe önem verip yaşlı ve hastanın sırlarını başkasına anlatmamaktır.

## 2.3. Mesleğin Görev ve Yetki Alanları

- Hasta ve yaşlı bakım elemanının görevleri şunlardır:
  - Hasta ve yaşlının gereksinimlerini bilmek,
  - Hasta ve yaşlının alışkanlıklarını ortaya çıkarmak,
  - Hasta ve yaşlının ailesi, doktor, huzur ve bakımevi personeline bilgi vermek,
  - Hasta ve yaşlının ailesine yardımcı olmak,
  - Ailenin ve çevrede bulunan kişilerin, hasta ve yaşlı bakımı konusunda motivasyonunu sağlamak,

- Hasta ve yaşlı ile ilgilenecek aile bireylerini, kullanılacak teknikler ve materyaller hakkında bilgilendirmek,
- Hasta ve yaşlı kişilerin hayatlarını, kendi ihtiyaç ve isteklerine göre tasarlamalarına yardımcı olmak ve onlara bu konuda öz güven vermek,
- Hasta ve yaşlının günlük bakımlarını yapmak,
- Hasta ve yaşlının yemek yemelerine yardım etmek, yemeklerini kendi başlarına yemekte zorlanıyorlarsa yemeklerini yedirmek,
- Hasta ve yaşlının sağlıklarını korumalarına yardımcı olmak,
- Hasta ve yaşlının çevresindeki kişilerle iletişim kurmalarını sağlamak (komşular ya da diğer huzurevi sakinleri ile),
- Hasta ve yaşlının bedensel, sosyal ve psikolojik rahatsızlıklarında yardımcı olmak (sağlık personelinin önerileri doğrultusunda),
- Hasta ve yaşlının sağlık personelinin yazmış olduğu ilaçların alınmasını sağlamak,
- Hasta ve yaşlının sağlık personelinin önerdiği günlük egzersizleri yaptırmak,
- Hasta ve yaşlının oda düzenini sağlamak,
- Hasta ve yaşlıya pozisyon vermek,
- Hasta ve yaşlının birimler arası transferini sağlamak,
- Gerekli araç ve gereci kullanmak ve temizliğini yapmak,
- Kendi sağlığı ve iş güvenliği için önlem almak,
- Gerekli dokümanı hazırlamak ve kayıt tutmak,
- Meslek ile ilgili teknolojik gelişmeleri izlemek,
- Ölüm anında destek olmaktır.

## 2.4. Hasta ve Yaşlı Bakım Etiği

Sağlık hizmeti, insana yönelik uğraşı alanları içinde en özel ve özenli hizmet sunulmasını gerektiren, sağlık profesyonellerine etik sorumluluklar yükleyen bir alandır.

Hasta ve yaşlı bakım elemanı, insana hizmet verdiği için mesleğini dikkatli yapmak zorundadır. Koruyucu ve tedavi edici hizmetlerde bilgili, bilinçli, dikkatli, becerikli, sabırlı, şefkatli, saygılı, hoşgörülü, işini iyi yapan, kendine güvenen, empati kurabilen, problem çözme becerisi olan kişilik yapısına sahip olmalıdır. Hasta psikolojisini anlayarak istenilen bakım sürecinin sağlanması için bakım elemanının bir takım özelliklerinin en üst düzeyde olması gerekmektedir.

- Bakım elemanının sahip olması gereken özellikler:
  - **İletişim becerileri:** Etkili iletişim, başarılı bir bakım için en temel unsurlardan biridir. Etkili ve başarılı iletişim; dinleme, soru sorma, cesaretlendirme ve içten olmayı içeren birçok beceriyi gerektirir. Dinleme, hastanın tüm ihtiyaçlarını anlamada temel kuraldır.



- **Duygusal kararlılık:** Hastaların, hastalığını algılayışında farklılıklar gözlenir. Hasta ile iletişimde aşırı isteklerde bulunan, eleştiren, emreden, sözlü veya sözsüz saldırganlık gösteren hasta davranışları ile karşılaşılabilir. Bakım elemanın bu tür davranışlar kendine yönelik algılamayıp hasta açısından ne anlama geldiğini araştırması, anlaması ve uygun davranış geliştirmesi gerekir.
- **Empati:** insanın, kendisini karşısındaki insanın yerine koyarak onun duygularını ve düşüncelerini anlamaya çalışmasıdır.
- **Hoşgörü:** Hoşgörü, insan ilişkilerine yansıtılmak, en küçük hatalarda parlamamak, affedici olmak, şans vermek gerekir. Hasta yaşlı bakımında, hastalardan uzaklaşmamak, olumsuz davranışları kabul etmemek ama hastayı kabul etmek gerekir.
- **Fedakârlık:** Hasta yaşlı bakım elemanı, kişisel çıkar ve yararını düşünürken aynı zamanda hasta/yaşlı, meslektaş, çalışma arkadaşlarının çıkarları ve yararını ön planda tutmalıdır.
- **Detaylara dikkat etme:** Sağlıkta bazı küçük veriler oldukça önemli sonuçlara ulaşılmasını sağlar. Ayrıntılara dikkat etmek, tüm gereken adımları izlemek, olası hataların engellenmesi açısından önem taşır.
- **Mükemmelliyet:** Hasta ve yaşlı bakım elemanı, tıptaki bilimsel gelişmeleri ve yenilikleri takip ederek sürekli eğitimle kişisel gelişimini artırarak profesyonel hizmet vermelidir.
- **Problem çözme becerisi:** Hasta yaşlı bakım elemanı sağlık ekibi ve hasta yakınları, servis ve personel yönetimi ile ilgili karşılaşılan sorunların çözülmesinde problem çözme becerisini kullanabilmelidir.
- **Onurlu davranış ve dürüstlük:** Hasta ve yaşlı bakım elemanı, mesleğine uygun dürüst davranış sergilemelidir. Etik kurallara aykırı davranışlar reddedilmeli, verilen sözler hatırlanmalı ve tutulmalı, her koşulda doğru- dan ayrılmamalı, kişisel çıkar sağlayabilecek davranışlardan kaçınılmalıdır. En iyi hizmeti verebilmek için aktif olarak mesleki bilgileri paylaşmalı ve bu bilgileri öğretmelidir.
- **Saygı:** Hasta ve yaşlı bakım elemanı hasta ve hasta yakınlarına, sağlık çalışanlarına, tüm insanlara saygı göstermeli ve güven duygusu sağlamalıdır.

#### 2.4.1. Bakım Elemanı ve Hasta/Yaşlı İlişkisinde Dikkat Edilmesi Gerekenler

- Bakım elemanı ve hasta/yaşlı ilişkisinde dikkat edilmesi gerekenler şunlardır:
  - Yaşlı ve hastanın hareketli olması ve günlük yürüyüşler yapması sağlanmalı (sağlık personelinin önerileri doğrultusunda),
  - Dostlarını ve sevdiklerinin ziyaret etmesi sağlanmalı,
  - Bilek ya da boynuna kimlik, telefon numarası ve adres gösteren künye takılmalı,
  - Tane tane ve yüksek sesle konuşmalı
  - Sen diye hitap yerine, siz ya da “Ayşe Hanım” veya “Ahmet Bey” şeklinde hitap edilmeli,

- Konuşmalar jest ve mimiklerle desteklenmeli,
- Göz göze iletişim kurulmalı,
- Sakin olunmalı,
- Hasta yaşının mahremiyetine özen gösterilmeli,
- Bakım için gerekli zaman ayrılmalıdır.

#### **2.4.2. Yaşlı ve Hasta Bakım Elemanından Beklenen Davranışlar**

- Yaşlı ve hasta bakım elemanından beklenen davranışlar şunlardır:
  - Etkili ve güzel konuşmalı,
  - Çalışkan olmalı,
  - Dikkatli olmalı,
  - Dürüst olmalı,
  - Enerjik olmalı,
  - Güler yüzlü olmalı,
  - İnsan ilişkilerine özen göstermeli,
  - İş disiplinine sahip olmalı,
  - İş güvenliğine dikkat etmeli,
  - İş yerine ait araç ve gereç kullanımına özen göstermeli,
  - Kararlı olmalı,
  - Meslek ahlakına sahip olmalı,
  - Hasta/ yaşının mahremiyetine saygılı olmalı,
  - Samimi ve içten olmalı,
  - Yaşlı, hasta ve engelliye ‘sen’ diye hitap etmemeli,
  - Temiz ve düzenli olmalı,
  - Irk, din, dil, cinsiyet ayırımı göstermeden her türlü bakımı yapmalı,
  - Sabırlı ve duyarlı olmalı,
  - Yaşlı ve hastanın karakterine uygun davranmalı,
  - İnsan haklarına uygun davranmalı,
  - Mesafeli davranabilme yeteneği olmalı,
  - Kendi hareketlerini eleştirebilme yeteneğine sahip olmalı,
  - İş ve özel hayatını birbirine karıştırmamalı,
  - Tek başına hareket edebilmeli,
  - Başka meslek grupları ile işbirliği yapabilmeli,
  - Kendini geliştirmeye ve yenilemeye hazırlıklı olmalı,
  - Kararsızlıklarda, hatalarda, korkularda, tartışmalarda başarı deyimleri ile
  - Yaşamayı öğrenebilme yeteneği olmalı,
  - Alternatif düşünebilme yeteneğine sahip olmalıdır.

- 
- Hasta ve yaşlının bakım elemanından beklentileri:
- Hasta ve yaşlı; bakım elemanının bu konuda eğitim almış olmasını bekler.
  - Hasta ve yaşlı; bakım elemanının ciddi ve empati yeteneğinin olmasını bekler.
  - Hasta ve yaşlı; kendisi yapamıyorsa günlük bakımının yapılmasını bekler.
  - Hasta ve yaşlı; kendisine uygulanan bakımın ve tedavinin açıklanmasını bekler.
  - Hasta ve yaşlı; sorduğu sorulara açıklayıcı yanıt bekler.
  - Hasta ve yaşlı; paylaştığı konularda gizliliğın korunmasını bekler.

## UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki işlem basamaklarını tamamladığınızda Meslek etiğini kavramış olacaksınız

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Sağlık ekibi üyelerini ve görevlerini şematize ediniz.	➤ Sağlık ekibi üyeleri ve görevlerini araştırabilirsiniz. ➤ Modülün ilgili bölümünü tekrar edebilirsiniz. ➤ Hastaneleri ziyaret ederek sağlık ekibi üyelerinin görevlerini gözlemleyebilirsiniz.
➤ Mesleğin görev ve yetki alanları ile ilgili sunu hazırlayınız.	➤ Mesleğinizin görev ve yetki alanlarını araştırabilirsiniz. ➤ Hastaneleri ziyaret ederek Hasta ve Yaşlı Bakım Elemanının görevlerini gözlemleyebilirsiniz.
➤ Hasta ve yaşlı bakımı etiği ile ilgili sunu hazırlayınız.	➤ Hasta ve yaşlı bakım etiğini araştırabilirsiniz. ➤ Modülün ilgili bölümünü tekrar edebilirsiniz. ➤ Hastaneleri ziyaret ederek hasta ve yaşlı bakım elemanını etik açıdan gözlemleyebilirsiniz.

## ÖLÇME DEĞERLENDİRME

**Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.**

1. (...) Sağlık ekibi üyeleri Teşhis, tedavi ve rehabilite edici sağlık hizmetlerinin yürütülmesinde görevlidir.
2. (...) Hasta ve yaşlıya pozisyon vermek Hasta yaşlı bakım elemanının görevi değildir.
3. (...) Hasta ve yaşlı bakım elemanı hasta/yaşlının sağlığını koruyucu, hastalıkları önleyici tedbirler alır.
4. (...) Duygusal kararlılık hasta ve yaşlı bakım elemanında olmaması gereken bir özelliktir.
5. (...) Hasta ve yaşlı bakım elemanı fedâkar olmamalıdır.
6. (...) Hasta ve yaşlı ile iletişimde samimi hitap şekilleri kullanılmalıdır.
7. (...) Hasta ve yaşlıya bakım hizmeti verilirken mahremiyetine saygılı olunmalıdır.
8. (...) Hasta/yaşlıya bakım hizmeti sunumunda detaylar göz önünde bulundurulmamalıdır.
9. (...) Hasta yaşlı bakım elemanı sağlık ekibi ve hasta yakınları, servis ve personel yönetimi ile ilgili karşılaşılan sorunların çözülmesinde problem çözme becerisini kullanabilmelidir.
10. (...) Hasta/yaşlı bakım elemanı insan hakları ve hasta haklarına uygun davranmalı

## DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Modül Değerlendirme” ye geçiniz.

# MODÜL DEĞERLENDİRME

## KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanmadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Meslekler arası işbirliğinin mesleğe katkıları ile ilgili sunu hazırladınız mı?		
2. Ekip çalışması için gerekli bireysel ve yönetsel koşullarla ilgili sunu hazırladınız mı?		
3. Ekip çalışmasının mesleğe sağladığı yararlar ile ilgili sunu hazırladınız mı?		
4. Sağlık ekibi üyelerini ve görevlerini şematize ettiniz mi?		
5. Mesleğin görev ve yetki alanları ile ilgili sunu hazırladınız mı?		
6. Hasta ve yaşlı bakımı etiği ile ilgili sunu hazırladınız mı?		

## DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “**Hayır**” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “**Evet**” ise bir sonraki modüle geçmek için öğretmeninize başvurunuz.

# CEVAP ANAHTARLARI

## ÖĞRENME FAALİYETİ 1'İN CEVAP ANAHTARI

1	E
2	D
3	D
4	C
5	A

## ÖĞRENME FAALİYETİ 2'NİN CEVAP ANAHTARI

1	Doğru
2	Yanlış
3	Doğru
4	Yanlış
5	Yanlış
6	Yanlış
7	Doğru
8	Yanlış
9	Doğru
10	Doğru

## KAYNAKÇA

- BABADAĞ K, **Hemşirelik Etiği Hemşirelik Bülteni**, (Ed. Perihan Velioglu).  
Ğ.Ü. Basımevi İstanbul, 1993.
- **Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi** Cilt 1.sayı 1, 1994.
- ŞEHSUVAROĞLU Bedi N., **Tıbbi Deontoloji**, Buyda Basın Yayın Dağıtım, İstanbul,1986.
- ŞENTÜRK Selva, Sevim DURSUN, **Tıbbi Etik ve Meslek Tarihi**, Nobel Tıp Kitapevi, İstanbul, 1995.
- UYER Gülten, Nevzat EREN, **Sağlık Meslek Tarihi ve Ahlakı**. 4. basım
- Ankara, Hatipoğlu Yayınevi, 1991.